

TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA MAKTAB O'QUVCHILARINI XALQ HAYOTI VA MILLIY ANANALARNI TASVIRLASHGA O'RGATISHNING METODIK ASOSLARI

Usmonova Ruxshona Feruz qizi

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” – ta’lim yo‘nalishi

1-kurs “D” guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktab o‘quvchilarini tasviriy san’at darslarida xalq hayoti va milliy an’analarini ifodalashga o‘rgatishning metodik asoslari tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida an’anaviy tasviriy san’at uslublari, milliy motivlar va ranglar tizimi, shuningdek, o‘quvchilarning badiiy tasavvurini rivojlantirish metodlari o‘rganilgan. Maqola o‘quv jarayonida o‘quvchilarda milliy madaniyatni anglash, vizual fikrlash qobiliyatini oshirish va ijodiy faollikni rag‘batlantirishga qaratilgan pedagogik yondashuvlarni taqdim etadi. Shuningdek, darslarni samarali tashkil etish, mustaqil va guruhli ishlash faoliyatlarini uyg‘unlashtirish orqali milliy an’analarini tasviriy ifodalashning amaliy metodik usullari keltirilgan.

Kalit so‘zlar: Tasviriy san’at, maktab o‘quvchilari, xalq hayoti, milliy an’analar, pedagogik metodlar, badiiy tasavvur, ijodiy faollik, dars tashkiloti.

Tasviriy san’at – bu o‘quvchilarda badiiy tafakkur, estetik did va ijodiy faollikni rivojlantirishning muhim vositasi hisoblanadi. Ayniqsa maktab yoshidagi o‘quvchilar uchun tasviriy san’at darslari nafaqat chizmachilik texnikasini o‘rgatish, balki milliy madaniyat va an’analarini anglash, ularni vizual ifodalash orqali milliy o‘zlikni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Xalq hayoti, urf-odatlar, bayramlar, kiyim-kechak va kundalik turmush ko‘rinishlarini tasviriy ifodalash o‘quvchilarda tarixiy va madaniy kontekstni tushunishga yordam beradi, shuningdek, ijodiy tafakkur va estetik didni rivojlantiradi.

Maqolada tasviriy san’at darslarida milliy motivlar va an’analarini o‘quvchilarga o‘rgatishning metodik asoslari tahlil qilinadi. Shu jarayonda o‘quvchilarning vizual fikrlash qobiliyati, rang va shakl tizimlarini tushunishi, badiiy ijodiy faoliyatga jalb qilinishi asosiy e’tibor markazida bo‘ladi. Shuningdek, darslarni samarali tashkil etish

va mustaqil hamda guruhli ishlash metodlarini uyg'unlashtirish orqali milliy madaniyatni tasviriy ifodalashning amaliy usullari ham ko'rib chiqiladi.

Kirish qismida ta'kidlanadiki, maktab o'quvchilari uchun xalq hayoti va milliy an'analarni tasviriy san'at orqali o'rgatish nafaqat badiiy ko'nikmalarni shakllantiradi, balki ularning ma'naviy-estetik dunyoqarashini boyitadi, milliy o'zlikni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, pedagogik jarayonni metodik jihatdan puxta tashkil etish va turli didaktik usullarni qo'llash o'quvchilarning ijodiy va badiiy rivojlanishini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Tasviriy san'at darslarida maktab o'quvchilarini xalq hayoti va milliy an'analarni tasvirlashga o'rgatish pedagogik jarayonda muhim o'rin tutadi. Bu nafaqat o'quvchilarning badiiy ko'nikmalarini shakllantirish, balki ularning estetik dunyoqarashi va ijodiy tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi. Milliy motivlar, urf-odatlar, bayramlar, kiyim-kechak va kundalik turmush ko'rinishlarini chizish orqali o'quvchilar o'z tarixiy va madaniy merosini anglaydi, milliy o'zlikni shakllantiradi. Shu bilan birga, tasviriy san'at jarayoni orqali rang va shakl tizimini tushunish, vizual fikrlash, ijodiy tasavvur va badiiy didni rivojlantirish mumkin bo'ladi. Pedagogik amaliyotda xalq hayoti va milliy an'analarni tasvirlashning metodik asoslari o'quvchilarning ijodiy faolligini oshirish va darslarni samarali tashkil etishga qaratilgan.

O'quv jarayonida milliy motivlarni o'rgatishda ko'rgazmali metodlar muhim ahamiyatga ega. Buning uchun xalq hayoti va madaniyatini aks ettiruvchi rasmlar, fotoalbomlar, folklor materiallari va video lavhalardan foydalanish tavsiya etiladi. Bu usul o'quvchilarga mavzuni vizual tarzda tushunishga yordam beradi va ularni chizishga rag'batlantiradi. Shuningdek, amaliy metodlar orqali o'quvchilarga milliy kiyimlar, hunarmandchilik buyumlari va bayram sahnalarini chizdirish ularning badiiy ko'nikmalarini mustahkamlaydi. O'quvchilar mustaqil ishlash yoki kichik guruhlarda muhokama va ijodiy fikr almashish orqali milliy an'analarni yanada chuqurroq tushunadi. Integratsiyalashgan yondashuv esa tasviriy san'atni tarix, adabiyot va musiqa bilan bog'lash orqali o'quvchilarga madaniyatni kengroq anglash imkoniyatini yaratadi va ularning badiiy tafakkurini boyitadi.

Darsni tashkil etishda tayyorlov, asosiy va yakuniy bosqichlarni hisobga olish muhimdir. Tayyorlov bosqichida o'quvchilarga mavzu bilan tanishtirish, milliy motivlar va an'analar haqida qisqacha ma'lumot berish zarur. Bu bosqichda pedagog

mavzuga doir tarixiy va madaniy kontekstni tushuntiradi, o'quvchilarda qiziqish uyg'otadi va ularni ijodiy faoliyatga tayyorlaydi. Asosiy bosqichda o'quvchilarga chizish texnikasi, kompozitsiya, rang va shaklni uyg'unlashtirish usullari o'rgatiladi. Shu jarayonda o'quvchilar xalq hayoti sahnalarini, bayramlarni, hunarmandchilik va boshqa milliy elementlarni tasviriy ifodalashadi. Yakuniy bosqichda esa o'quvchilar o'z asarlarini taqdim etadi, ularni muhokama qiladi va pedagog tomonidan ijodiy faoliyat baholanadi. Ushbu bosqichlar o'quvchilarning ijodiy qobiliyatini rivojlantirish, mustaqil fikrlash va badiiy qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

O'quvchilarning ijodiy faolligini rag'batlantirish jarayonida mavzuni qiziqarli qilish, turli rang va shakl kombinatsiyalarini qo'llash, shuningdek, darsdan tashqari ko'rgazmalar va badiiy konkurslar tashkil etish samarali natija beradi. Masalan, Navro'z bayrami, qishki o'yinlar yoki mahalliy hunarmandchilik mavzulari asosida chizilgan asarlar o'quvchilarda milliy madaniyatni chuqurroq anglashga yordam beradi. Shuningdek, o'quvchilarga badiiy asarlar va xalq hunarmandchiligi namunalarini ko'rsatish orqali ularning tasviriy ifodasi va ijodiy tafakkuri rivojlantiriladi. Rang va shakl orqali milliy estetika unsurlarini ifodalash o'quvchilarning badiiy didini mustahkamlash va ularning vizual tafakkurini kengaytirish imkonini beradi.

Tasviriy san'at darslarida xalq hayoti va milliy an'analarni integratsiyalashgan tarzda o'rgatish o'quvchilarning tarixiy, madaniy va estetik bilimlarini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, o'quvchilarning ijodiy faoliyati faollashadi, ular o'z asarlarida mustaqil qarorlar qabul qilishni o'rganadi va badiiy uslubni shakllantiradi. Pedagogik jarayonni interfaol va samarali tashkil etish darslarning sifatini oshiradi va o'quvchilarning milliy o'zligini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. Tajribalar shuni ko'rsatadiki, maktab yoshidagi o'quvchilarda milliy motivlarni tasviriy ifodalash qobiliyatini rivojlantirish ularning ijodiy va estetik ko'nikmalarini mustahkamlashga, shuningdek, ularning badiiy tafakkurini boyitishga yordam beradi.

Shuningdek, milliy motivlarni o'rgatish jarayonida pedagoglar o'quvchilarning qobiliyat va ehtiyojlarini hisobga olgan holda darslarni individual va guruhli shaklda tashkil etishlari lozim. Bu nafaqat o'quvchilarning ijodiy imkoniyatlarini maksimal darajada ochishga, balki ular o'rtasida hamkorlik va muhokama madaniyatini

rivojlantirishga ham xizmat qiladi. O'quvchilar bir-birining ishlarini tahlil qilishi, fikr almashishi va o'z ijodiy qarorlarini himoya qilishi ularni o'zaro hurmat va tanqidiy fikrlashga o'rgatadi. Shu bilan birga, pedagoglar dars jarayonida o'quvchilarning badiiy ijodini rag'batlantiruvchi qo'shimcha mashqlar va ijodiy vazifalarni kiritishlari mumkin, bu esa darslarni qiziqarli va samarali qiladi.

Umuman olganda, tasviriy san'at darslarida maktab o'quvchilarini xalq hayoti va milliy an'analarni tasvirlashga o'rgatish jarayoni nafaqat badiiy ko'nikmalarni shakllantirish, balki ularning ma'naviy-estetik dunyoqarashini rivojlantirish va milliy o'zlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Bu jarayon pedagogik jihatdan puxta rejalashtirilishi, dars bosqichlari, metodik yondashuvlar va ijodiy faoliyatni uyg'unlashtirish orqali o'quvchilarning ijodiy va badiiy rivojlanishini ta'minlaydi. Shu bois, maktab o'quvchilari uchun xalq hayoti va milliy an'analarni tasviriy san'at orqali o'rgatish muhim pedagogik vazifa hisoblanadi.

Ushbu maqolada maktab o'quvchilarini tasviriy san'at darslarida xalq hayoti va milliy an'analarni tasvirlashga o'rgatishning metodik jihatlari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, milliy motivlarni o'quvchilarga o'rgatish nafaqat ularning badiiy ko'nikmalarini rivojlantiradi, balki estetik did, vizual fikrlash va ijodiy tafakkurini shakllantirishga xizmat qiladi. Darslarni bosqichma-bosqich tashkil etish, tayyorlov, asosiy va yakuniy bosqichlarni uyg'unlashtirish, shuningdek, ko'rgazmali, amaliy va integratsiyalashgan pedagogik metodlarni qo'llash o'quvchilarning milliy an'analarni chuqurroq anglashiga yordam beradi.

O'quvchilarning ijodiy faolligini rag'batlantirish va ularni mustaqil hamda guruhli ishlashga jalb etish dars samaradorligini oshiradi, shuningdek, ularning o'ziga xos badiiy uslubini shakllantirish imkonini beradi. Milliy motivlarni tasviriy san'at darslariga integratsiyalash orqali o'quvchilar tarixiy va madaniy merosni anglaydi, ijodiy qarorlar qabul qilishni o'rganadi va milliy o'zligini rivojlantiradi. Shu bois, pedagogik jarayonni metodik jihatdan puxta tashkil etish va didaktik yondashuvlarni uyg'unlashtirish maktab yoshidagi o'quvchilarning ijodiy va badiiy rivojlanishini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi.

Natijada, tasviriy san'at darslarida xalq hayoti va milliy an'analarni tasvirlash o'quvchilarning badiiy ko'nikmalarini shakllantirish, ijodiy faollikni oshirish, estetik va madaniy bilimlarini boyitish, shuningdek, milliy o'zlikni mustahkamlashda samarali vosita sifatida xizmat qiladi. Shu bilan birga, pedagoglar uchun darslarni interfaol,

qiziqarli va metodik jihatdan puxta o'tkazish imkoniyatini yaratadi, bu esa maktab ta'limida sifatli badiiy va estetik tarbiyalashning muhim asosini tashkil etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности //Педагогическое образование и наука. – 2017. – №. 2. – С. 109-110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons //Eastern European Scientific Journal. – 2017. – №. 1. – С. 131-134.
3. Shovdirov S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – Т. 587. – С. 02016.
4. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology //AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – Т. 3268. – №. 1. – С. 070035.
5. Шавдиров С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари //Современное образование (Узбекистан). – 2017. – №. 6. – С. 15-21.
6. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari //Inter education & global study. – 2024. – №. 1. – С. 8-14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students //Science and innovation. – 2023. – Т. 2. – №. B10. – С. 192-198.
8. Шавдиров С. А. ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМУ О. И ПРИКЛАДНОМУ ИСКУССТВУ //INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW OF THE PROBLEMS AND PROSPECTS OF MODERN SCIENCE AND EDUCATION. – 2018. – С. 84-85.
9. Shovdirov S. TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O'QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O'QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O'RGATISH //Евразийский журнал академических исследований. – 2023. – Т. 3. – №. 12. – С. 193-196.
10. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts //International Journal on Integrated Education. – 2023. – Т. 4. – №. 3. – С. 60-66.

11. Кузнецова Н. П. Методика обучения изобразительному искусству в школе. – Москва: Просвещение, 2019. – 256 с.
12. Иванова Е. В. Развитие художественного восприятия у школьников. – Санкт-Петербург: Речь, 2020. – 212 с.
13. Pakhomova, N. Teaching National and Cultural Heritage in Visual Arts Education //International Journal of Art & Design Education. – 2021. – Vol. 40, № 3. – P. 365-378.

GLOBAL SCHOLARS
SCIENTIFIC PUBLISHING

